

אווי גורס

זכרונות חיים

בשנים 1923 - 1999

מספרי קלטות:	<u>151,152</u>	הוקלט בשנת:	<u>1999</u>
ראיון ע"י:	<u>אווה אדוריאן</u>	עריכה ע"י:	<u>אווה אדוריאן</u>

איווי גורס

ילדות

נולדתי ב - 17.2.23 בציריך שבשווייץ. שמי היה אבלין-אבלין שטרן. אבי נולד בעיר קטנה ב Neustad-Vladislawa (Schirwund) Ost-Prussia. אמא היתה הבת-דודה של אבי - מ Bialistok. היו לה 5 אחים ואחיות - היא היחידה שהתחתנה והיו לה ילדים. לא יודעת שום דבר על גורל שאר המשפחה. לסבתא (של אבא), אלמנה, היו 4 בנים ובת - כולם עזבו לדרום אפריקה. היה לנו רק קשר עם דוד אחד, השני נפטר צעיר, השלישי לא שמר על קשר. אבי למד בגיל 17 בברלין. למד בטכניון הנדסה. הוא עבר לברן ללמוד מתמטיקה ופיזיקה. אמא למדה בברלין בקונזרבטוריום (מורה לפסנתר). שניהם אהבו מוזיקה. אבא גמר בשנת 1914 בהצטיינות את לימודיו. הוא לימד בציריך ב אינסטיטוט מינרבה - Institut Minerva - יסד בי"ס Juventus אותו הוא ניהל ובו לימד. לא הבנתי הרבה דברים, כי ההורים דיברו ביניהם רוסית ואיתי גרמנית.

אני למדתי בציריך, אהבתי את ביה"ס, היתה לי חברה שהחברות איתה נמשכת עד היום. אמא היתה אישה צנועה, לא ניגנה בבית. בגיל 6 התחלתי כבר בשיעורי פסנתר. אבל אני לא הסתדרתי עם המורה וההורים לא שלטו בי. עשיתי וקבעתי בעצמי - והם וויתרו לי.

בבית הספר

סירבתי ללכת לבית ספר יהודי - חבל, עד היום אינני יודעת מספיק על יהדות. לא היו לי חברות יהודיות. אז לא היה כל כך נהוג שכולם ילמדו בבית"ס תיכון. התקבלתי לבי"ס לבנות אחרי בחינה חוזרת. אהבתי ללמוד ונהנתי מבית הספר - עד היום אני בקשר עם התלמידות.

קורות המשפחה

אבי בא מבית דתי - מסורתי, סבתא שמרה על כשרות כל החיים. סיפרו לי שסתבא יחד עם דודתי באו לציריך בשנת 1920, במטרה להמשיך לדרום אפריקה, אבל במקום זה הם עלו לארץ. אבי מכורך הנסיבות התבולל, שמר רק על החגים החשובים - ראש השנה ויום הכיפורים ופסח. בנעוריי סירבתי ללכת לבית הכנסת ביום הכיפורים. לא ידעתי לקרוא, לא הבנתי כלום, לא היתה לתפילות שום משמעות עבורי. גם בערב לא התפללתי יותר. הייתי מאוד מפונקת, הורים תמיד ויתרו. רק פעם אחת קיבלתי מכה - אני

זוכרת את ההשפלה, כי אז זה באמת לא היה מגיע לי.
החיים שלנו היו משולבים. אחותי תמר היתה מסיבות בריאותיות בפנימיות בהרים. לא היה לנו הרבה קשר. כעט היא חיה באמריקה, התחתנה עם פליט מליטה - מקודם הם הגיעו לקובה, אחר כך לארה"ב ב-1941. ב-1941 נפטרה אמא מחלה לא ברורה - לא ידעו איך לטפל בה - Osteomyalitis מחלה איומה. ראיתי אותה בפעם האחרונה בזמן הבחינה במתמטיקה. הם הזעיקו אותנו לבית החולים להפרד ממנה. הייתי מאוד קשורה אליה - מותה היה קשה עבורי. בדיוק באותו הזמן אחותי החליטה לעבור לחבר שלה בקובה. אבא התנגד, היה לו קשה להסכים, אבל בסוף נתן לה כסף ונתן לה ללכת. בציריך עשינו לכבודם מסיבה. ב-1943 קיבלתי הודעה טלפונית מביה"ס שאבא קיבל אירוע מוחי. הביאו אותו הביתה, אחרי 48 שעות הוא נפטר.

בכוח עצמי - בלי קרובים

אני נשארתי לגמרי לבד, בלי אף קרוב. לא היו בעיות כספיות, למדתי באוניברסיטה שפות, כדי להיות מורה ב Institut Juventus. איך חייתי לבד בציריך? חברים של אבי לקחו אותי אליהם לשבוע. אחר כך באה חברתי לגור איתי. בקיץ הצטרפתי למשפחה - הייתי ממש בדכאון, רציתי להתאבד. אחרי סוף הקיץ חזרתי איכשהו לשיגרה. זאת היתה תקופה קשה ביותר. למעשה חשבתי תמיד, שלא אתחתן. אבל מהר מאוד עשינו את זה. פעם במסיבה הכרתי רופא צעיר. מיד שוחחנו כל הלילה. בסוף התארסנו וב-2.4.44. התחתנו. הכרתי רק את האמא, האבא נפטר כבר מקודם.

חתונה - נשואין

אמו של ג'ורג' בשלה בעצמה והכינה את מסיבת החתונה אצלה בבית - בית קלורפלד.

בבית-הבראה לשחפת ולד

אחרי כמה ימים נסענו בולד - לבית הבראה לשחפת, מקום עבודתו של בעלי. אני נכנסתי ללמוד את עבודת הלבורנטית במעבדה. שם עבדתי עם חומר מדבק. אחרי זמן מה עשו לי טסט לשחפת והתוצאות היו חיוביות. מיד התחילו לטפל במחלת השחפת שלי באופן אינטנסיבי. הייתי צריכה לשכב ולנוח במשך כמה חודשים. אחר כך חזרתי לתיפקוד רגיל.

1944 גוייס הבעל לצבא השוויצרי

ב-1944 בעלי גוייס לצבא ואני הלכתי לגור בסביבתו. שם גילו, שהוא נדבק בשחפת בצבא והם הכירו בזה כנזק בריאותי, אשר זיכה אותו בפנסיה. חזרנו לולד - כשבעלי לא רופא אלא מטופל. אני התחלתי לעבוד במעבדת רנטגן. אחרי זמן מה הלכתי ללמוד ב-Juventus כאסיסטנטית רפואית. אז שמענו שהמלחמה נגמרה. בשוויץ לא הרגשנו הרבה מהמלחמה פרט להעפלה. התברר שהצלב האדום ידע מה שקורה בגרמניה ליהודים. הם לא פירסמו את זה ואנחנו התיחסנו לשמועות כלא סבירות, איש לא האמין. אחרי שבעלי השתחרר הלכנו לגור אצל האמא של ג'ורג' - שם היה לנו חדר קטן בו אכלנו, גרנו וישנו. אמא של ג'ורג' גידלה ילדה יהודיה מגרמניה שהוריה היו ב-K.Z. (במחנה ריכוז).

סנטוריום של עליית הנוער

לחולי שחפת

בבזל בעלי התחיל לעבוד בבית חולים של העיריה - אחרי זמן מה החלטנו לעבור לדבוס - בגלל המזג האוויר הטוב לחולה שחפת. בעלי ניהל מוסד של עלית הנוער לחולי שחפת. הפציאנטים הצעירים היו במצב קשה ואחרי הכל הם קיבלו עזרה מהקהילה היהודית.

הידידות עם משפחת גוקסהיימר

שם הכרנו את גוקסהיימר - שבאו לגייס כספים להפעלת המוסד הזה. כשעברנו לציריך המשכנו בידידות עם המשפחה. שם גם נולדה נעמי. גם אחרי שחזרו למעין נמשך קשר מכתבים. בעלי פתח פרקטיקה פרטית ואני הייתי האסיסטנטית.

מרקו נולד

ב 1949 נולד מרקו. בבית החולים לא רצו לשחרר את הילד הביתה, כי פחדו מהדבקה בשחפת. בסוף ממש בכיתי עד שנתנו לי את הבן, בתנאי שבעלי לא ינשק אותו ויהיה זהיר. היינו מאוד מאושרים עם התינוק. אחרי זמן מה חזרה המחלה של בעלי. הוא הבין שלא יכול להמשיך בעבודה כל כך מאומצת - כולל תורנויות לילה.

עוברים ללוקרנו (Locarno)

עברנו לגור לסביבה עם אקלים יותר נוח ב-Tessin. שם טופל ג'ורג' בבית חולים קתולי עם נזירות, שהיו נחמדות מאוד. שם הוא עבר ניתוח קשה, אך אחר כך מצבו השתפר. את הפרקטיקה מכרנו

ב- 1954, שהיה קשה מאוד עבור בעלי.

הסבה מקצועית של בעלי למטפל יונגיאני

הכרות עם Aline Valangin פתחה עבורו עולם של פסיכולוגיה- של יונג - זה נתן לו כיוון חדש - לעבוד במכון יונג. אני בינתיים עברתי לעבוד למוסד עם ילדים מוגבלים, עברתי שם קורס של Speech Therapy - ריפוי דיבור - אהבתי את העבודה הזאת עם הילדים. מרקו נכנס לכיתה א'. אנחנו לא שמרנו על כשרות, אבל את כל החגים היהודיים חגגנו. ב-1956 נפטרה אמו של ג'ורג' ונשארו בלי קרובים. אחרי זמן מה ג'ורג' חזר לטיפול בלוקרנו.

טיול לישראל ב-1958

החלטתי לנסוע לביקור לישראל - שם היו לי קרובים וידידים, וגם ביקרתי במעין צבי. פגשתי גם את נעמי, שהיתה אחרי מחלת פוליו. מאז ביקרתי פעמים רבות בישראל. לבעלי היו תקופות קשות מבחינת בריאות - גם לי לא היו חיים קלים. את הבר מצווה של מרקו חגגנו בחוג של 30 איש - צנוע ונחמד. מכספי הירושה של אמא קנינו בית עם כמה דירות. גם אנו גרנו שם וג'ורג' התחיל בפרקטיקה פסיכולוגית. מרקו היה בתנועת נוער ונסע למחנה קיץ. שם הוא נפל מהגג ושבר את האגן, הוא היה צריך לשכב במשך שבועות ואנחנו התקשרנו זה עם זה ב-Morse כשהייתי בעבודה. אני עבדתי בעיריית ציריך בגן ילדים - טיפול בדיבור.

ב- 1965 נפטר בעלי

בשנת 1965 נפטר בעלי כשמרקו רק בן 16. שנה לפני כן היה לו אירוע מוחי Aneurysma שלא היה ניתן לנתח - והוא היה בסכנה מתמדת ואחרי כשנה זו היתה סיבה למותו. ב-1664 עוד הספקנו לבקר ביחד בישראל - נסיעה נהדרת שנהננו ממנה מאוד. מרקו רצה להתנדב למלחמת ששת הימים, אבל עד שקיבל את כל האישורים המלחמה נגמרה. היום הוא התרחק מהיהדות - אישתו לא יהודיה והוא רואה בשוויץ את מקומו. יש לו חווה חקלאית ולא יכול להתפנות ולנסוע להרבה זמן.

152/א

התמודדות לבד עם החיים

נשארתי לבדי עם הבן. אני המשכתי בעבודתי. מרקו התחיל ללמוד אגרונומיה, אבל התברר, שהוא אלרגי לכל הכימיקלים, לכן היה חייב

הציפיות והמציאות

כשבאתי תיארת לי לעצמי את הדברים אחרת ממה שזה היה במציאות. המעבר לדירה קטנטנה היה קשה, לא הייתי רגילה לזה. רק אחרי מספר שנים נעשיתי חברת קיבוץ. למעשה לא ראיתי צורך בכך.

מקומות עבודה במעין

עבדתי במטבח, בעבודות טכניות, בטיפול בזקנים. אצל חברים חולים ניקינו את הדירות ודאגנו לאוכל. בפינת חדר האוכל הגשנו אוכל לשולחן של הקשישים. עבדתי גם בחדרי-חולים. בחדר האוכל התפלאתי, על התנהגותם של הצעירים, לא הייתי רגילה לזה. היום מורגש מאוד בחסרון של חדרי החולים - אין טיפול מטעם הקיבוץ כשמישהו חולה, הכל בנוי על טיפול מצד המשפחה שנמצאים בעבודה, ומה עם האנשים שאין להם כאן אף אחד? אני עוד היום מבקרת בבית תמר, מביאה ספרים מנסה לשוחח. היום אותם החברים אשר בבית הסיעודי נמצאים במצב שלא כל כך מסוגלים לשוחח.

גוקס מזכיר פנים

אחרי שגוקס חזר למעין הוא היה 3 שנים מזכיר. אני זוכרת כמה שגוקס ניסה למצוא פתרונות, היום אנשים פותרים הרבה בעיות בכוח עצמם. היום כל אחד דואג לעצמו ולמשפחתו. אין מי שיגיב ביד חזקה, כשעושים דברים לא מקובלים, פעם הייתי מוקסמת מהרעיון של הקיבוץ, שהיה נפלא בעיני.

השינויים בדרך החיים היום

היום החיים כל כך השתנו. יש שינויים שהיו נחוצים. אבל היום אין כבר שוויון - לא כמו בעבר כשלא היה לאף אחד כלום - הכל היה משותף, אפילו כשקיבלו מתנה היו חייבים למסור אותה. היום יש כאן מצד אחד דירות מפוארות, אבל ציבור אחר חי בצנימצום. יש היום אווירה אחרת. לשכבת הותיקים טוב כאן. בעיר הכל הרבה יותר קשה, ורובם גם יודעים כמה שטוב לנו. גוקס תמיד רצה שתשאר לי האפשרות לחזור לשוויצריה אבל לא הייתי מסתדרת לא מבחינה כספית וגם לא מבחינה של דאגה לעצמי. החברות שלי כבר אינן או חולות - אז אי אפשר גם להפגש. אצל בני אין תנאים מתאימים, הוא חי בבית כפרי ישן בכפר.

מחלתו של גוקס

גוקס קיבל על עצמו לכתוב את ספר היובל - אבל הספיק רק לכתוב חלק -

וחלק אחר כתבה יהודית אנגרס. הבית היה מלא ניירת, אבל הוא אהב את זה. כשחלה באלצהיימר השינויים היו הדרגתיים - אבל הסוף היה כל כך עצוב.

פעם ביקר אצלינו חבר והם שוחחו בענין רב, פתאום בחדר האוכל גוקס קיבל התקף ואושפז. התחלפנו במשמרות כדי להיות על ידו. הופעל עלי לחץ להעביר אותו ישר לחדרי החולים. בלב קשה הסכמתי. לא יאומן, מה המחלה עושה לבן אדם. בסוף היו רגעים שהיה גם צלול - אבל עקב ההתדרדרות במחלה היו חייבים להעביר אותו לבית חולים פסיכיאטרי. זאת היתה התנסות טראומטית - בלי שמירה על כבוד האדם. הוא רק רצה למות. רציתי להחזיר אותו הביתה אבל הוא נפטר לילה לפני זה. הוא היה איש מרכזי במשך שנים וזוכרים אותו ככזה. לזיכרו הוציאו אלבום תמונות, עם כל השירים שהוא כתב

בזמן שהיה חולה הקימו את הבתים האלה ומאוד רציתי שנעבור ביחד - כי התנאים כאן הם יותר טובים. בסוף עברתי כבר לבדי. לא ידעתי האם זה מוצדק לקבל דירה של 3 חדרים. זה מאפשר לי לנגן בפסנתר בבית - כי כל כך חשובה לי המוזיקה, וזה עוזר לי מאוד. אני אסירת תודה לקיבוץ, הוא נותן לי הרבה, אני מרגישה מוגנת, ונהנת מכמה חברות שיש לי - אומנם החברות היא שונה מידידות הילדות. אני מקווה שנוכל לסיים את חיינו כאן ושלא נפשוט רגל, עד אז יש הרגשה של חוסר ביטחון.